

Karolina Rogowska

Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku

SPORT I KULTURA FIZYCZNA W OBRADACH I AKTACH USTAWODAWCZYCH POLSKIEGO PARLAMENTU W LATACH 1989–2011

Cel badań. Celem badań jest przedstawienie dorobku ustawodawczego dotyczącego sportu przed transformacją ustrojową, w okresie transformacji i po niej. **Materiał i metody.** W pracy zastosowano głównie metodę monograficzną, metodę ustalania faktów historycznych oraz metodę indukcyjną i dedukcyjną. **Wyniki.** Aktywność parlamentarna Sejmu IV i V kadencji była niewielka, nie przyniosła w dziedzinie sportu żadnych ważnych zmian. Większość projektów ustaw nie doszła nawet do trzeciego czytania. Wśród parlamentarzystów brak było zgodnego, konsekwentnego i spójnego działania. Nie było też porozumienia ze stroną rządową w wielu kwestiach. Nie wykorzystano w pełni możliwości legislacyjnych. **Wnioski.** Rozwój kultury fizycznej, w tym sportu, zależy znacząco od usytuowania zarządzania sprawami sportu w strukturach administracji rządowej, a także od tego, jakie są struktury organizacyjne zarządzania sportem. Parlamentarzyści Sejmu III kadencji nie wypracowali właściwego sposobu, aby skutecznie zwiększać finansowanie sportu. Brak aktywności ustawodawczej spowodował zastój w rozwoju kultury fizycznej w trakcie trwania III, IV i V kadencji sejmowej. Nadal widoczny był wpływ poprzedniego systemu.

Słowa kluczowe: parlament, prawo, ustawy, sport, kultura fizyczna

WPROWADZENIE

W związku z transformacją ustrojową i gospodarczą oraz zmianą sytuacji politycznej nastąpiła w Polsce przebudowa systemu prawa. Rok 1989 można uznać za przełomowy w tej kwestii, zwłaszcza że od tego czasu daje się zauważyć przeobrażenie aksjologiczne, treściowe oraz strukturalne w polskim systemie prawnym. Prawodawca w pierwszej kolejności uchylił zasady, które były rażąco sprzeczne z aksjologią transformacji, a później przystąpił do prac nad modyfikacją prawa. Ten specyficzny i trudny dla państwa polskiego okres wymagał nie tylko tymczasowych, bieżących zmian, ale również prac nad wizjami dalekosiężnymi. Nastąpiło wiele nowelizacji, co jednak nie spowodowało wykluczenia wcześniejszych rozwiązań, bowiem część regulacji PRL-u

Praca wpłynęła do Redakcji: 31.01.2018

Zaakceptowano do druku: 29.05.2018

Adres do korespondencji: Karolina Rogowska, Zakład Ekonomii i Marketingu, Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku, 80-336 Gdańsk,
e-mail: karolina.rogowska@awfis.gda.pl

Jak cytować:

Rogowska, K. (2018). Sport i kultura fizyczna w obradach i aktach ustawodawczych polskiego parlamentu w latach 1989–2011. *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 63, 1–10.

pozostała w mocy. Kodyfikacja prawa uwzględniała możliwości ekonomiczne, organizacyjne i technologiczne państwa. Zmiana systemu miała jeden podstawowy cel – iść w kierunku realizacji zasad demokratycznego państwa, w którym rząd, gospodarka rynkowa i świadomość obywateli będą dążyć do standardów europejskich czy międzynarodowych. Należy zauważyć, że od 1989 r. struktura prawa została znacząco uporządkowana. System państwa polskiego wymagał nie tylko zmian w przepisach. Należało również zhierarchizować normy. Próby podjęto w 1989 r. Ostatecznie udało się to w 1997 r., kiedy uchwalono w Polsce konstytucję (*Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej...*). Uznano nadrzędność ustawy zasadniczej nad pozostałymi aktami prawnymi, odbudowano prawo ustawowe. Wyodrębniono prawo powszechnie obowiązujące, ale i wewnętrznie obowiązujące. Określono też wprost listę organów mających upoważnienie do wydawania rozporządzeń. Zmiany coraz bardziej oddalały tamtejszy system prawny od rozchwianego i niestabilnego, jaki panował w czasach PRL-u.

Niniejszy artykuł stanowi rozważania prawno-organizacyjne dotyczące głównie sportu i aktywności fizycznej. Ponieważ jednak sport jest komponentem kultury fizycznej, nie sposób w niektórych sprawach nie odnosić się też do pojęcia kultury fizycznej, która obejmuje sport, wychowanie fizyczne i rehabilitację ruchową.

W związku z powyższym należałoby wyjść od analizy norm konstytucyjnych. Ustawa zasadnicza podaje, że Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych. Partie polityczne zrzeszają na zasadach dobrowolności i równości obywateli polskich w celu wpływania metodami demokratycznymi na kształtowanie polityki państwa. W ręce obywateli oddaje się władzę partyjną, która z kolei na dalszym etapie reprezentuje sprawy kraju, obywateli w Sejmie czy rządzie. Ważne jest więc, aby dokładna egzegeza działań politycznych naświetliła jakość pracy parlamentarnej w zakresie sportu i aktywności fizycznej. Tylko kompleksowa ocena procesu ewolucji zmian w polskim ustawodawstwie da prawdziwy obraz rozwoju sportu i aktywności fizycznej Polaków.

Wspomnieć należy o innych uwarunkowaniach konstytucyjnych, a ściślej o art. 68 ust. 5, z którego wynika, że sport, a co za tym idzie, kultura fizyczna, nie jest domeną państwa, lecz przede wszystkim wolności obywatelskiej.

Kultura fizyczna i sport należą do sfery obywatelskich praw kulturalnych. W związku z tym, przy uwzględnieniu ich szczególnej roli i specyficznego charakteru, nie mogą być one obciążone nadmiernym ingerowaniem ustawodawcy w tę sferę życia – co nie oznacza, że przywołany wyżej artykuł konstytucyjny nie nakazuje, aby władze publiczne wspierały kulturę fizyczną. Z przywołanej normy wynika, że jest to obowiązek władz państwowych i samorządowych, dlatego że kultura fizyczna to dobro publiczne, które powinno być wspierane przez państwo, ponieważ ma wartości społeczne i edukacyjne. Powinno się przy tym zaznaczyć granice wspierania kultury fizycznej i sportu oraz ingerowania w nie. Granice wsparcia powinny się opierać na pomocniczej roli sportu, który już istnieje i jest realizowany przez obywateli jako wolna kultura fizyczna. W związku z wypowiedzią ministra Adama Gierza (*Wypowiedź ministra sportu i turystyki Adama Gierza...*) należy dojść do konkluzji, że przepis art. 68 ust. 5 konstytucji formułuje dwie główne zasady w zakresie reglamentacji prawnej kultury fizycznej i sportu. Jedną z nich jest podstawowa zasada wolności uprawiania i organizowania kultury fizycznej oraz uzupełniająca ją zasada pomocniczości państwa we wskazanym zakresie.

CEL BADAŃ

Głównym celem podjętych badań jest prezentacja dorobku ustawodawczego dotyczącego sportu w okresie przed transformacją ustrojową, w jej trakcie i po niej. Chodzi również o analizę uwarunkowań prawno-organizacyjnych w polskim ustawodawstwie dotyczącym kultury fizycznej. Należy zdiagnozować, w jakim stopniu parlament i rząd zajmowały się kulturą fizyczną. W związku z tym trzeba ocenić rozwiązania prawne stosowane w procesach legislacyjnych, a także dokonać analizy instytucji odpowiedzialnych za sprawy sportu. W niniejszym opracowaniu przedstawiono jedynie część prowadzonych badań.

Zanim dojdzie do wykładni poszczególnych aktów unijnych, trzeba wspomnieć, że sprawy sportu są nowym kierunkiem politycznym Unii Europejskiej. Przed wejściem w życie traktatu lizbońskiego, czyli przed rokiem 2009, traktaty nie zawierały wzmianki o konkretnych kompetencjach prawnych w dziedzinie sportu. Mimo to Komisja Europejska zaczynała budować unijną politykę sportową, o czym jest mowa w Białej księdze na temat sportu z 2007 r. Zaczęto finansować pierwsze projekty z dziedziny sportu i realizować plan działania w zakresie rozwoju sportu Pierre'a de Coubertina. To, w jaki sposób parlament zajmował się sprawami sportu, pozwoli odpowiedzieć na pytanie, która kadencja Sejmu i w jakim zakresie miała wpływ na ważniejsze decyzje dotyczące sportu w wymiarze politycznym. Należy zauważyć, że analiza aktywności parlamentarnej pozwoli też ukazać zapatrywania polityczne na różne sprawy w kraju, nie tylko na sport. Warto podkreślić, że istnieją dwie najważniejsze, stałe wartości, o które w życiu zawsze zabiega się najbardziej: zdrowie i sport. Przeanalizowanie zmian w przepisach ma duże znaczenie dla dostrzeżenia kształtu i jakości polityki państwa.

MATERIAŁ I METODY

Aby dokonać szczegółowej analizy poruszanego problemu, wybrano metodę monograficzną. Umożliwiła ona przeprowadzenie szerokich, wyczerpujących i obiektywnych badań. Metoda monograficzna pozwala głęboko wniknąć w istotę zjawiska poprzez możliwie wszechstronne naświetlenie badanej struktury czy procesu za pomocą odpowiednich faktów podlegających dochodzeniu statystycznemu. W badaniach tego typu porusza się bardzo dużą liczbę problemów, które przy innych metodach zwykle są pomijane (Apanowicz, 2007). Należy zauważyć, że analizując możliwości rozwoju sportu w ujęciu prawno-organizacyjnym, trzeba uwzględnić najistotniejsze zmienne. Dodatkowo zastosowano metodę ustalania faktów historycznych. W procesie ustalania faktów historycznych posłużono się metodą indukcyjną i dedukcyjną, a także metodami bezpośrednimi i pośrednimi ustalania faktów. W opracowaniu zgromadzonego materiału źródłowego pomocna była również metoda porównawcza – głównie tam, gdzie brak bezpośrednich wiadomości w źródłach lub gdzie uzasadniane są hipotezy dotyczące wyjaśnień przyczynowych. Podczas przygotowania tez podsumowujących wykorzystano metody statystyki historycznej, obliczeń szacunkowych i obliczeń opartych bezpośrednio na źródłach.

Ponadto zastosowano metodę analizy i krytyki piśmiennictwa. Posłużyła ona do przedstawienia różnorodnych sposobów postrzegania kultury fizycznej w literaturze przedmiotu. Chodziło o wykazanie podobieństw, różnic, zależności i cech istotnych w teoriach naukowych, hipotezach czy założeniach. Te właśnie kwestie, przedstawione w świetle ocenianych przekazów, znalazły się w niniejszym artykule.

Pytania badawcze

Ponieważ temat polskiego sportu jest bardzo rozległy, a czas badań obejmuje okres wieloletni, można postawić dużo pytań badawczych. Tu zaprezentowano tylko zakres badań, które uznano za najważniejsze. Dlaczego próba decentralizacji struktury organizacyjnej sportu w Polsce w okresie po transformacji ustrojowej z mocnym akcentem centralizacji się nie powiodła? W jakim zakresie częste reorganizacje w dziedzinie kultury fizycznej miały negatywny wpływ na stan polskiego sportu? Co było powodem, że działalność parlamentarna Sejmu III, IV i V kadencji nie wypracowała właściwego sposobu, aby sukcesywnie zwiększać finansowanie sportu i aktywności fizycznej Polaków? W jakim zakresie działalność Sejmu VI kadencji stanowiła remedium na niedoskonałą sytuację prawno-organizacyjną sportu?

WYNIKI

Analizując stenogramy sejmowe, akty prawne, a także literaturę dotyczącą badanego tematu, należy podzielić negatywne zdanie Moski, który jest autorem wielu publikacji naukowych o sporcie (Moska i Gizowski, 2000). Lata 1992–2004 ocenia się bardzo nisko w zakresie rozwoju polskiego sportu i kultury fizycznej oraz zmian w tych dziedzinach. Moska bierze pod uwagę wyniki sportowe osiągnięte na igrzyskach olimpijskich, mistrzostwach świata i mistrzostwach Europy oraz w innych rozgrywkach pucharowych. Słaba kondycja polskiego sportu spowodowana była następującymi przyczynami:

- nieodpowiednia liczba i jakość lekcji wychowania fizycznego,
- zaniedbanie sportowych zajęć pozalekcyjnych,
- zbyt wolny rozwój bazy sportowej,
- funkcjonowanie szkół mistrzostwa sportowego i słabe wyniki sportowe odnoszone przez uczniów i absolwentów,
- nieodpowiedni zakres działalności uczniowskich klubów sportowych,
- częste zmiany strukturalne w polskim sporcie,
- zmieniające się uregulowania prawne,
- niski poziom finansowania sportu,
- uwarunkowania społeczne i historyczne,
- rozbieżność pomiędzy masową kulturą fizyczną i sportem wyczynowym (Moska, 2006).

Z kolei lata 2007–2011 przyniosły w dziedzinie polskiego sportu korzystne zmiany. Usystematyzowano akty prawodawcze w zakresie sportu, dokonano transformacji w przepisach dotyczących struktur organizacyjnych zarządzania sportem, wprowadzono nowe rozwiązania prawne, które jasno i precyzyjnie określają zadania i uprawnienia organów władzy rządowej i samorządowej dotyczące sportu. Określono możliwości finansowania sportu przez podmioty gospodarcze oraz stymulowanie współpracy podmiotów gospodarczych i organizacji sportowych poprzez system zachęt podatkowych. Stworzono regulacje pozwalające na rozwój sportu powszechnego.

Przebudowa polskiego systemu prawnego napotykała ogromne trudności. Zauważalne dalekosiężne plany związane z różnymi sferami życia były jednak wciąż niespójne, reformy prywatyzacyjne bardzo niedopracowane, władza wykonawcza niedoskonała. Te czynniki spowodowały, że ówczesne prawo okazało się niezadowalające. Cechowały je niesta-

bilne przepisy, wielokrotne nowelizacje, ogólny chaos, spowodowany przez tendencyjność zacerpniętą z poprzedniego systemu (Ponczek, 2008). Mimo wszystko przebudowa systemu prawa po 1989 r. była początkiem nowych wyzwań i osiągnięciem, które dało szansę na rozwój wielu dziedzin życia w późniejszym czasie.

Jak wcześniej wspomniano, lata 1992–2004 ocenia się bardzo negatywnie, jeśli chodzi o rozwój sportu. Pierwszym czynnikiem osłabiającym rozwój sportu i aktywności fizycznej w okresie transformacji ustrojowej była niedostateczna liczba godzin wychowania fizycznego przewidziana w ramach programowych nauczania w przedszkolach i szkołach. Stawiano na rozwój umysłowy, a rozwój fizyczny pozostawał na drugim miejscu (Ulatowski, 1987). Kolejny czynnik wpływający na niezadowalający stan polskiego sportu był brak bazy sportowej. Zwłaszcza lata 80 przyniosły niekorzystny obraz tej kwestii. Obiekty były niedostosowane do realizowania w nich szerokiej oferty programowej, a także niewłaściwie rozmieszczone na terenie kraju (Moska, 2004). Zwrócił na to uwagę ówczesny prezes Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki. Stwierdził, że zapaść, jaka nastąpiła w sporcie i kulturze fizycznej po 1990 r., znalazła odzwierciedlenie m.in. w tym, że w 1993 r. tylko 4,4% populacji dzieci i młodzieży w grupie 12–18-latków uprawiało sport. Zaledwie co druga szkoła w Polsce miała salę gimnastyczną, żadna złotówka ze środków budżetowych nie była przekazana na inwestycje o charakterze sportowym, a połowa istniejących obiektów sportowych znalazła się w stanie ruiny (Wypowiedź prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki Stanisława Paszczyka...). Można zaobserwować, że sytuacja gospodarcza panująca w kraju, ogólne zniechęcenie i brak zainteresowania sportem to główne przyczyny tak dramatycznego poziomu sprawności i kondycji społeczeństwa polskiego. Do 1989 r. sport szkolny, podobnie jak pozaszkolny, działał w warunkach scentralizowanej, biurokratycznej maszyny urzędniczo-politycznej (PZPR), a po 1989 r. w ramach państwa demokratycznego i pluralistycznego z coraz liczniejszymi elementami gospodarki rynkowej (Cynarski, Nowakowski i Zaborniak, 2013).

Mimo tak obiecujących zmian, mających dać natychmiastowe wymierne efekty, spotkać się można z oceną, że pod koniec wieku XX polska sprawność fizyczna otrzymała kolejne krytyczne oceny od wielu znawców badanego zjawiska. Zwrócono również uwagę na znaczną niedofinansowaną sferę kultury fizycznej (Wypowiedź posłanki Jadwigi Berak...; Wypowiedź posła Alojzego Pietrzyka...; Wypowiedź posła Kazimierza Chełstowskiego...). W grudniu 1998 r. polski rząd zaplanował wydatki na masową kulturę fizyczną na poziomie o 25% niższym niż w roku poprzednim. Wiele powiatów w ogóle nie planowało wtedy wydatków na sport. Samorządom lokalnym sugerowano, aby nie przeznaczały środków finansowych na kulturę fizyczną. Z 5 mln PLN w 1998 r. do 50 tys. w 1999 r. zmniejszono dotacje przeznaczone z puli Ministerstwa Edukacji Narodowej na organizację sportowych wakacji. Zaniechano, ze względu na ograniczenia finansowe, organizowania wielu imprez w ramach współzawodnictwa sportowego dzieci (Moska, 2006). Taka praktyka spowodowała, że kultura fizyczna, w tym sport, znowu nie mogła się prawidłowo rozwijać. Dopiero na końcu lat 90 XX w. zmieniono sposób finansowania polskiego sportu. Proces decyzyjny w sprawach finansowych przesunięto ze szczebla centralnego na szczebel samorządowy. Był to oczywiście wynik postępującego procesu decentralizacyjnego. Godzi się zaznaczyć, że w roku 1999 jedynym centralnym organem administracji rządowej, który próbował opanować sytuację finansową polskiego sportu, był Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki. Ministerstwo Edukacji ani władze samorządowe nie chciały przeznaczać na rozwój zajęć pozalekcyjnych żadnych środków. Zatem można zauważyć, że początek decentralizacji w kraju nie oznaczał nagłych, rewolucyj-

nych zmian. Był to proces długi i bardzo burzliwy, co odzwierciedla również słaba kondycja polskiego sportu.

Nawiązując do kolejnego czynnika, który osłabiał stan polskiego sportu, należy wspomnieć o uwarunkowaniach społeczno-historycznych. Nie można zapominać, że wpływ na kondycję sportu miało całe społeczeństwo. Wynikały z tego pewne zależności. Mała aktywność ruchowa powodowała brak zainteresowania sportem i odwrotnie. Społeczeństwo polskie interesowało się sportem w sposób bierny, oglądając mecze w telewizji. Kultura fizyczna dla niektórych oznaczała tylko sport wyczynowy. Ludzie nie utożsamiali jej z rekreacją ruchową czy rehabilitacją ruchową. Niski poziom świadomości społecznej był spowodowany głównie biedą i brakiem chęci do podejmowania aktywności.

Sport wyczynowy wiąże się z czynnikiem historycznym. Moska (2006) zwraca uwagę, że tradycja jest czynnikiem deprimującym w tej kwestii. Wychodzi się z założenia, że polscy sportowcy w latach 50. i 60. XX w. odnosili sukcesy w odmiennych warunkach niż ci w latach 80. – w warunkach, które są nie do pokonania i nie nadają się do naśladowania. Tym bardziej że w Polsce brakuje dyscyplin sportowych, które można traktować wyjątkowo. Zastanawiające jest, że zapomniano o sukcesach sportowców w podnoszeniu ciężarów czy kajakarstwie, na co również wskazuje Moska (2006).

Od lat 80. minionego stulecia Sejm uchwalił dziesiątki ustaw. Każda z nich miała zbliżyć kulturę fizyczną do sytuacji, w której jej składniki działałyby nienagannie zarówno pod względem organizacyjnym, jak i funkcjonalnym. Uaktualniano przepisy prawne dotyczące sportu profesjonalnego, sportu niepełnosprawnych i sportu masowego. Wszystkim zmianom przyświecała główna myśl, że kultura fizyczna to też część kultury społeczeństwa, ponieważ wiąże się z rozwojem fizycznym człowieka, dbałością o zdrowie, sprawnością, wydolnością fizyczną, pięknem ciała i urodą.

Każda kadencja Sejmu, począwszy od kadencji X (1989–1991), próbowała wielu zabiegów, aby usprawnić podmioty funkcjonujące w sferze sportu. Sejm VI kadencji podjął wyzwanie stworzenia powszechnie obowiązującego aktu prawnego, który miał stanowić kompleksową regulację w dziedzinie sportu i zastąpić ustawę o kulturze fizycznej (Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 r...) oraz ustawę o sporcie kwalifikowanym (*Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r...*). Ta niebagatelna próba okazała się właściwa i korzystna dla polskiego sportu i kultury fizycznej, albowiem projekt ustawy określał zasady prowadzenia działalności w zakresie sportu, organizację i zasady uczestnictwa we współzawodnictwie sportowym, zadania administracji publicznej i innych podmiotów w zakresie wspierania uprawiania sportu i organizacji współzawodnictwa sportowego (*Wypowiedź ministra sportu i turystyki Adama Giersza...*). Ustawa o sporcie była swego rodzaju małą konstytucją dla sportu. Moment jej uchwalenia stał się punktem przełomowym. Nowa ustawa miała w sposób wyczerpujący regulować problematykę sportu, ponadto wskazywała na dalekosiężne działania i moc sprawczą. Długi był proces tworzenia nowego prawa dla sportu. Ustawa miała licznych przeciwników; wiele osób postulowało, aby przedłużyć debatę nad niektórymi przepisami (*Wypowiedź posła Jerzego Szmajdzińskiego...*). Pozytywne jednak wydaje się uchwalenie ustawy o sporcie i wyeliminowanie przepisów wynikających z dwóch osobnych aktów, które nie były w pełni spójne i dostarczały problemów interpretacyjnych. Tworząc nowy akt prawny, uznano, że poprzednie rozwiązania nacechowane były nadmierną reglamentacją i skłaniały władze do zbyt ingerowania w sprawę sportu. Reforma sportu miała usunąć naleciałości poprzedniego systemu i stawiać na pomocniczość państwa w zakresie działalności sportowej, dając obywatelom pełen dostęp do dobra publicznego, jakim jest sport, a które gwarantuje konstytucja.

Należy jednak zaakcentować, że w nowej ustawie zdezintegrowano tradycyjne pojęcie kultury fizycznej. Odstąpiono od definiowania pojęć: kultura fizyczna, współzawodnictwo sportowe, kadra narodowa czy zawodnik. Definicje, które obowiązywały wcześniej, nie zawsze prawidłowo i wyczerpująco opisywały rzeczywistość, a co za tym idzie, nie były powszechnie zrozumiałe lub stosowano je niewłaściwie (*Wypowiedź posła Andrzeja Biernata...*). Jednocześnie zrezygnowano z podziału sportu na „profesjonalny” i „amatorski” oraz „zorganizowany”, „kwalifikowany” czy też „indywidualny”. Pojęcia te są trudne do zdefiniowania, niekoniecznie też pasują do obecnej rzeczywistości sportowej. Dotychczasowa praktyka wykazała, że pojęcie „sport kwalifikowany” jest wielokrotnie utożsamiane ze „sportem profesjonalnym”. Ukształtowana praktyka orzecznicza w istocie spowodowała znaczne trudności w finansowym wspieraniu sportu przez jednostki samorządu terytorialnego. Przyjęto bowiem rozumowanie, że „sport kwalifikowany” nie może być utożsamiany z realizowaniem przez jednostki samorządu terytorialnego zadań własnych związanych z zaspokajaniem zbiorowych potrzeb wspólnoty lokalnej (*Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach...*; *Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie...*). Należy podkreślić, że rekreacja ruchowa przestała być komponentem kultury fizycznej. Jak wskazuje uzasadnienie projektu ustawy, ustawodawca wyszedł z założenia, iż rekreacja ruchowa zawiera się w pojęciu sportu, więc nie ma potrzeby wymieniania jej w definicji. Sprawy wychowania fizycznego przeniesiono do innego aktu prawnego – ustawy o systemie oświaty. Podkreślono wysoką rangę sportu profesjonalnego, poświęcając mu najwięcej uwagi. Doprowadzono do jego komercjalizacji, co było przesadne, ale nieuniknione. Warto zaznaczyć, że nowe trendy rynkowe związane z rozwojem gospodarczym Polski i Unii Europejskiej spowodowały, a czasami wymuszały dostosowywanie funkcjonowania podmiotów sportowych do mechanizmów gospodarczych.

WNIOSKI

Po wnikliwej analizie aktywności parlamentarnej i wykładni aktów prawnych można wysunąć wnioski, że rozwój kultury fizycznej, w tym sportu, zależy znacząco od usytuowania zarządzania sprawami sportu w strukturach administracji rządowej, a także od tego, jakie są struktury organizacyjne zarządzania sportem. Należy podkreślić, że organ administracji rządowej, powołany do spraw także innych niż sport, nie może być w pełni odpowiedzialny za sprawy sportu, skoro jego obowiązki dotyczą także turystyki. Na przestrzeni lat wielokrotnie łączono i rozłączano sport i turystykę, co należy uznać za zjawisko negatywne. Jeśli zaś chodzi o rozbudowanie struktur organizacyjnych zarządzających sportem, dla jednych posłów oczywiste było tworzenie osób prawnych, dla innych był to proces zbyt długi i kosztowny – postulowali, aby umożliwić rozwój sportu poprzez działanie klubów sportowych, m.in. w formie jednoosobowej działalności gospodarczej. Trzeba stwierdzić, że obowiązująca wówczas nowa ustawa o sporcie zawierała trafne unormowania, dając swobodę w wyborze formy prawnej wygodnej dla tych, którzy chcą prowadzić działalność sportową. Takie rozwiązanie profesjonalizuje w pewnym zakresie sport w Polsce. Warto także dodać, że obligatoryjność prowadzenia klubu sportowego w formie osoby prawnej powoduje, że nie mogą istnieć kluby niemające sformalizowanej i zorganizowanej postaci.

Nasuwa się kolejny wniosek, że działalność parlamentarna Sejmu IV i V kadencji nie była efektywna. Nie wypracowała właściwego sposobu, aby skutecznie zwiększać finansowanie sportu. Należy zaznaczyć stale rosnące zapotrzebowanie finansowe związane z rozwojem sportu nie tylko profesjonalnego czy paraolimpijskiego, ale także powszechnego. Kolejne wnioski dotyczą pracy samych parlamentarzystów. Zauważa się brak spójności i konsekwencji w ich działaniu, niestety przekładający się na brak efektywności legislacyjnej. Posłowie mają skłonność do tendencyjności. Wychodzą z założenia, że stare prawo to dobre prawo. Chodzi tu o niechęć do zmian w dorobku Sejmu VI kadencji, a zwłaszcza w ustawie o sporcie, którą traktowano jako nienagannie funkcjonujący akt prawny. Nowy wniosek obnaża nieporadność polskiego parlamentu i rządu. Nie zaobserwowano, aby którakolwiek kadencja Sejmu ułożyła pozytywne relacje między posłami a stroną rządową. Dało się odczuć wzajemne niezrozumienie potrzeb, zaś brak paralelnego działania wpływał na tworzenie przepisów niemogących mieć zastosowania w praktyce.

Podsumowując, aktywność parlamentarna Sejmu, zwłaszcza III i IV kadencji, przedstawia się niepokojąco. Część projektów nie doszła nawet do trzeciego czytania. Można powiedzieć, że brak aktywności parlamentarnej to konsekwencja ustalonego wcześniej prawa. Prawa, które przez większość reprezentantów w parlamencie jest chronione jako dobro, którego nie można zbyt często zmieniać. Stałe, stabilne państwo to takie, w którym obowiązują jasne reguły postępowania, a przepisy są przejrzyste i precyzyjne. Jak zatem tłumaczyć pojawienie się w Sejmie tak wielu projektów ustaw, które nie przeszły procedury legislacyjnej? Analiza stenogramów sejmowych to doskonałe źródło wiedzy na badany temat. Dobrze funkcjonująca polityka zarządzania sprawami sportu zaczyna się od stworzenia poprawnie działającej struktury organizacyjnej. Każda próba zreformowania kultury fizycznej miała i ma swój początek u podstaw zarządzania. Na koniec należy stwierdzić, że parlamentarzyści i przedstawiciele strony rządowej nie powinni się kierować prywatnymi pobudkami w działalności zawodowej. Podczas wystąpień sejmowych opozycja zawsze wyraźnie zaznacza swoją obecność. Wzajemna niechęć, niezrozumienie, a nawet nienawiść nie przyniosą w dziedzinie polskiego sportu, polskiej kultury fizycznej żadnych pozytywnych rozwiązań. Zdarza się bowiem, że ustawy są blokowane przez partie opozycyjne bez wyraźnego uzasadnienia. Pozostaje mieć nadzieję, że szeroko rozumiana kultura fizyczna, a w szczególności sport i aktywność fizyczna Polaków, zostaną wreszcie docenione. To przełoży się na większą efektywność medalową, transmisje widowisk paraolimpijskich w polskiej telewizji, a także jeszcze większy rozwój sportu powszechnego. Parlamentarzystom i stronie rządowej powinna przyświecać idea, że sport łączy, jest ponad podziałami – i to na nim należy budować wartości.

BIBLIOGRAFIA

- Apanowicz, J. (2007). *Zarys metodologii prac dyplomowych z organizacji i zarządzania*. Gdynia: Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu.
- Cynarski, W.J., Nowakowski, A., Zaborniak, S. (2013). *Szkice z teorii i historii wychowania fizycznego, sportu i turystyki*. Rzeszów: UR.
- Ponczek, M. (2008). Z rozważań nad dorobkiem i miejscem historii kultury fizycznej w nauce. W: W.J. Cynarski, A. Nowakowski, S. Zaborniak (red.), *Studia z historii i teorii kultury fizycznej* (ss. 139–148). Rzeszów: UR.

- Moska, W. (2004). *Sport w polskiej części Euroregionu „Niemen” czynnikiem integracji europejskiej w III Rzeczypospolitej*. Gdańsk: AWFIS.
- Moska, W. (2006). *Metodyczno-szkoleniowe i organizacyjne aspekty rozwoju sportu w Polsce w latach 1945–2005*. Gdańsk: AWFIS.
- Moska, W., Gizowski, M. (2000). *Bibliografia enumeratywna historii polskiej kultury fizycznej 1985–1999*. Gdańsk: AWFIS.
- Ulatowski, U. (1987). *Z badań nad stanem kultury fizycznej w Polsce*. Warszawa: AWF.
- Wypowiedź ministra sportu i turystyki Adama Giersza w 3 dniu 52 posiedzenia Sejmu VI kadencji, pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o sporcie (druk nr 2313), pierwsze czytanie poselskiego projektu ustawy o sporcie (druk nr 2374), 23.10.2009 r.
- Wypowiedź posła Alojzego Pietrzyka w 2 dniu 31 posiedzenia Sejmu I kadencji, dyskusja nad projektem budżetu na 1993 r., stenogramy sejmowe, 11.12.1992 r.
- Wypowiedź posła Andrzeja Biernata w 3 dniu 52 posiedzenia Sejmu VI kadencji, pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o sporcie (druk nr 2313), pierwsze czytanie poselskiego projektu ustawy o sporcie (druk nr 2374), 23.10.2009 r.
- Wypowiedź posła Jerzego Szmajdzińskiego w 3 dniu 52 posiedzenia Sejmu VI kadencji, pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o sporcie (druk nr 2313), pierwsze czytanie poselskiego projektu ustawy o sporcie (druk nr 2374), 23.10.2009 r.
- Wypowiedź posła Kazimierza Chełstowskiego w 2 dniu 12 posiedzenia Sejmu I kadencji, pierwsze czytanie projektu ustawy budżetowej na 1992 r. i założeń polityki pieniężnej na 1992 r., stenogramy sejmowe, 03.04.1992 r.
- Wypowiedź posłanki Jadwigi Berak w 2 dniu 27 posiedzenia Sejmu I kadencji, pierwsze czytanie projektu ustawy o zmianie ustawy budżetowej na rok 1992, stenogramy sejmowe, 16.10.1992 r.
- Wypowiedź prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki Stanisława Paszczyka w 1 dniu 86 posiedzenia Sejmu II kadencji, 22.08.1996 r.

Akty prawne i wyroki sądowe

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483.
- Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach. Dz.U. 2001 nr 79, poz. 855.
- Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej. Dz.U. 1996 nr 25, poz. 113.
- Ustawa z dnia 4 listopada 1999 r. o zmianie ustawy o kulturze fizycznej. Dz.U. 1999 nr 96 poz. 1106.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o sporcie kwalifikowanym. Dz.U. 2005 nr 155 poz. 1298.
- Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o zmianie ustawy o kulturze fizycznej. Dz.U. 2006 nr 208 poz. 1531.
- Ustawa z dnia 12 stycznia 2007 r. o zmianie ustawy o sporcie kwalifikowanym oraz ustawy o kulturze fizycznej. Dz.U. 2007 nr 34 poz. 206.
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o zmianie ustawy o kulturze fizycznej. Dz.U. 2008 nr 195 poz. 1200.
- Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy o kulturze fizycznej. Dz.U. 2009 nr 226 poz. 1809.
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie. Dz.U. 2010 nr 127 poz. 857.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 19 lipca 2006 r., sygn. akt I SA/Gl 927/06.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie z dnia 19 czerwca 2006 r., sygn. akt I SA/Rz 400/06.

ABSTRACT

Sport and physical culture in the debate and legislative records of the Polish parliament in years 1989–2011

Background. The aim of the paper is to present the legislative output concerning sport before, during, and after the Polish political transformation. **Material and methods.** Mainly the monographic method, the method of determining historical facts, as well as the induction and deduction methods were applied in the article. **Results.** The activity of the Parliament of the 4th and 5th term of office was low and it did not bring any important changes for sport. The majority of draft laws did not even reach the third reading. There was lack of agreeable, consistent, and coherent action among members of parliament. No agreement with the government side could also be noticed in many issues. The legislative opportunities were not fully seized. **Conclusions.** The development of physical culture, including sport, significantly depends on the location of sports issues management in the government administration structures, as well as on what the organizational structures of sports management are like. Members of Parliament of the 3rd term did not elaborate the correct manner to effectively increase sport funding. The lack of legislative activity caused stagnation in the development of physical culture during the 3rd, 4th, and 5th Parliament term. The influence of the former system was still visible.

Key words: Parliament, law, acts, sport, physical culture